

УДК 711.58

Фролова О.Є.,

Київський національний університет будівництва і архітектури

ТИПОЛОГІЯ ДИТЯЧИХ ДОШКІЛЬНИХ УСТАНОВ (вітчизняна та закордонна практика)

В статті розглянуто питання формування сучасної структури дитячих дошкільних установ, яка склалася в Україні та за кордоном. Зроблена порівняльна характеристика цих об'єктів за основними типологічними ознаками.

Дошкільна освіта є обов'язковою первинною складовою частиною системи безперервної освіти в Україні, а дошкільний вік – базовий етап фізичного, психологічного та соціального становлення особистості дитини. Так визначено Законом України “Про дошкільну освіту”, який діє в державі з 2001 року, та відповідно до якого існують наступні види дитячих дошкільних установ:

- ✓ **дитячі ясла;**
- ✓ **дитячий сад;**
- ✓ **дитячий сад, суміщений з початковою школою;**
- ✓ **дошкільна установа сімейного типу** (для дітей, що знаходяться в сімейних стосунках);
- ✓ **компенсуючий дитячий сад** з пріоритетним здійсненням кваліфікаційним корегуванням відхилень в фізичному та психологічному розвитку вихованців;
- ✓ **дитячий сад комбінованого типу** (до складу якого можуть входити загальнорозвиваючі, компенсуючі та оздоровчі групи в різному складі);
- ✓ **центр розвитку дитини** – дитячий сад зі здійсненням фізичного і психічного розвитку, корекції та оздоровлення всіх дітей.

Дитячий сад – найбільш поширений вид дошкільного державного закладу, який забезпечує навчання, догляд та оздоровлення дітей у віці від 6 місяців до 7 років. Дитячі сади відрізняються різними видами виховання та технологіями роботи з дітьми:

Дитячі сади комбінованого виду складаються з загальнорозвиваючих, компенсуючих та оздоровчих груп в різному складі

Дитячі сади компенсуючого виду функціонують з пріоритетним здійсненням кваліфікованої корекції відхилень у фізичному і психічному розвитку вихованців.

На сьогоднішній день в Україні з'являється все більше нових видів дитячих дошкільних установ, більшість з них є аналогами закордонних. Пропонуємо розглянути практику дитячих дошкільних установ в інших країнах.

НІМЕЧЧИНА.

Перші дитячі садки виникли саме тут. Понад 150 років тому в Німеччині з'явився вираз „фебрелічки”-садівниці (виховательки дитячого садка). Фрідріх Фебель, німецький педагог, який вважав світ єдиним, що розвивається за законами, яким підкоряється однаково зростання, розвиток квітки і дитини, ввів це поняття.

У Німеччині, як і в Україні, існує два основних типи дошкільних установ: ясла (Kinderkrippe) і дитячий садок (Kindergarten). Дітей у віці від 4 місяців до 3 років, крім ясел, батьки можуть віддавати приватній няні (Tagesmutter). Список "сертифікованих нянь", ясел і дитсадків можна отримати в місцевому відомстві у справах молоді (Jugendamt).

Дошкільні установи можна розділити на державні та приватні лише умовно. Повністю приватних дитсадків і ясел у країні дуже мало. Наприклад, існують виробничі сади - для дітей співробітників великих підприємств.

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ.

Британський дитячий сад орієнтований на те, щоб привити дитині навички спілкування, навчити його відчувати себе комфортно в будь-якому колективі. Дитячий сад приймає дітей з 2-3 років, вважаючи, що чим раніше у дитини почнеться процес адаптації, тим більших успіхів він досягне. Система виховання побудована таким чином, щоб полегшити дітям перехід з-під батьківської опіки у світ однолітків.

Діти у Великобританії приступають до навчання в школі з 5 років, але до цього моменту вони можуть відвідувати різні дошкільні установи. До них належать дитячі садки та прогулянкові групи, також батьки можуть скористатися послугами няні.

Прогулянкові групи для дошкільнят часто організовуються волонтерами або батьками і є безкоштовними. Більшість прогулянкових груп приймає дітей у віці від трьох до п'яти років. Прогулянкові групи набирають від 10 до 20 осіб.

ШВЕЦІЯ.

На шведські школи та дошкільні установи покладається демократична місія. З одного боку, це передбачає навчання демократії та підтримку фундаментальних освітніх цінностей, а з іншого – виховання учнів як громадян демократичного суспільства. Ця місія передбачає підтримку права як учнів, так і персоналу впливати на повсякденний хід навчального процесу на всіх рівнях – від змісту уроків до шкільного середовища.

Забезпечити дошкільну освіту – обов'язок муніципалітету. Шведські дитячі садки приймають дітей від шести місяців до 7 років. Крім них існують так звані „ігрові школи”. Фактично це тригодинні організовані прогулянки в парках, на які беруть дітей старше трьох років. У Швеції також існують кооперативні дитячі сади. Більшість з них було засновано батьками.

У 1975 році шведський риксдаг прийняв рішення про створення дошкільних закладів нового типу – так званих „передшкол”. Відвідування їх обов'язково для всіх дітей у віці від шести років. Протягом року дітей в ігровій формі готують до школи – вчать основам письма, читання і рахування.

США.

Якщо почати з дошкільного виховання та освіти, то в якості загальної тенденції можна зазначити, що вона є переважно домашньою.

Народжуваність в США залишається дуже високою, середня кількість дітей в сім'ях 3-4, і навіть сім'ї з середнім і низьким достатком мають кілька дітей.

Така ситуація пояснюється, з одного боку, розвиненими соціальними заходами, спрямованими на підтримку багатодітних родин з малим достатком, а, з іншого боку, досить високими заробітками глав сімейств, що дозволяє їм утримувати і непрацюючу дружину, і дітей, або, в тому випадку, якщо дружина бажає жити повноцінним соціальним життям – няню.

Тому, як правило, в Америці виховання дітей дошкільного віку відбувається в сім'ї. Але разом з тим розвинена мережа приватних дитячих дошкільних установ.

ЯПОНІЯ.

У Японії дитячий сад не є обов'язковим освітнім ступенем. Діти ходять сюди за бажанням батьків – зазвичай з чотирирічного віку. Іноді, як виняток, при сильній зайнятості батьків дитину можуть взяти в садок з трьох років. Є в Японії і ясла для малюків, але віддавати дітей із сім'ї так рано не рекомендується.

Садки тут бувають муніципальними та приватними. Серед них особливе місце займають так звані елітні сади, які знаходяться під опікою престижних університетів. Якщо дитина потрапляє в такий дитячий сад, його майбутнє можна вважати забезпеченим: після досягнення відповідного віку він переходить в університетську школу, а звідти без іспитів вступає до університету.

КИТАЙ.

Період з 1945 по 1990 р. характеризується досить інтенсивним розвитком ДС, але їх матеріально-технічне забезпечення було на низькому рівні, кадри мали слабку підготовку. У Китаї якісне дошкільне виховання вважалось

зайвим. З 1965 по 1976 р. в Китаї відбувалася культурна революція. Постраждало все суспільство, всі структури, у тому числі система дошкільної освіти. В даний час в Китаї створена широка мережа дошкільних установ, в них працюють професійно підготовлені педагоги, приміщення добре обладнані.

Узагальнена характеристика типів існуючих дитячих дошкільних установ у різних країнах світу за основними типологічними ознаками наведена в таблиці 1.

Проведений аналіз дозволяє зробити наступні висновки:

1. існуюча типологія ДДУ в Україні може бути доповнена за рахунок закордонних аналогів;
2. початковий вік знаходження в дитячих дошкільних установах суттєво менший – 6 місяців, а інколи навіть 4 міс.;
3. кількість груп в окремі дитячій установі та кількість дітей в ясельних групах значно менша (це стосується, перш за все, європейських країн), що дозволяє зменшити нормативні радіуси обслуговування цих об'єктів;
4. переважає приватна форма фінансування діяльності ДДУ.

Хоча в Україні й сформувалась власна розвинена мережа дитячих дошкільних установ, але, на жаль, на сьогоднішній день вона не є досконалою. Досі актуальною є проблема нестачі місць в дитячих дошкільних установах, суттєво змінилась соціальна структура населення, урізноманітнилиась стратифікація населення за рівнем доходів та переважаючим типом житла. Виникла потреба в нових для України, але наявних в інших країнах типах дитячих дошкільних установ. Проте активне їх введення в практичне життя гальмується відсутністю цих типів у чинній нормативній документації.

Таблиця 1. Типологія дитячих дошкільних установ (світовий досвід)

Тип ДДУ	характеристики	УКРАЇНА	НІМЕЦЬЧИНА	ВЕЛИКОБРИТАНІЯ	ШВЕЦІЯ	США	ЯПОНІЯ	КИТАЙ
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ДИТЯЧІ ЯСЛА	Вік: Режим роботи: Спеціалізація: Ємність: Фінансування Тип споруди:	1-3 роки повний/неповний Для дітей з норм розвитком 6-14 гр. по10-15 д. державні окремо розташов./вбуд-прибуд	4міс-3 роки повн/неповн Для різних дітей 1-3 групи по 3-5 дітей, змішані групи приватні Окремо розт./вбуд-прибуд	-	6 міс -3 роки повн/неповн Для різних дітей 1-3 груп по 3-5 діт змішані приватні. вбуд-прибуд	1-3 роки неповний Для різних дітей 1-3 групи по 3-5 діт. приватні вбуд-прибуд	6 міс-3 роки неповний Для різних дітей 5-20 груп по 10-20 дітей, змішані приватні вбуд-прибуд	6міс-3 роки Неповний Для різних дітей 5-20 груп по 10-20 приватні вбуд-прибуд
ДИТЯЧІ САД	Вік: Режим роботи: Спеціалізація: Ємність: Фінансування: Тип споруди:	3-6 років повний/неповний Для дітей з норм розвитком 6-14 груп по 15-20 дітей приватні/державні окреморозташовані /вбуд-прибудовані	3-6 років повний д. Для різних дітей 3-5 груп по 10-12 дітей приватні вбуд	2-5 років неполн. д. Для дітей з норм розвит. 1-3 групи по 20-26 дітей приват/держ окреморозт./вбуд-прибуд	3-6 років повн/неповн Для різних дітей 6-14 груп по 15-20 дітей державні окреморозт./вбуд-прибуд	3-6 років неповний Для різних дітей приватні окреморозт./вбуд-прибуд	2-6, не є обов'язковий Для різних дітей приватн/держ окреморозт./вбуд-прибуд	2-6 років 2-6, не є обов'язковий Для різних дітей приватн/держ окреморозт./вбуд-прибуд
ДИТЯЧІ САД, СУМІЩЕНІЙ ЗІ ШКОЛОЮ	Вік: Режим роботи: Спеціалізація: Ємність: Фінансування Тип споруди:	3-6 років повний/неповний для дітей з норм розв 3-6 груп по 15-20 дітей приватні/державні окреморозташ	-	3-5 років повний Для дітей з норм. розвит. 1-3 груп по 20-26 дітей приват/держ окреморозт	передшкола, діти 6 років (обов'язкова)	5-7 років	-	При університетах
ДДУ СІМЕЙНО-ГО ТИПУ	ДДУ для дітей, з родинними зв'язками	+	-	-	-	-	+	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9
ДОШКІЛЬ-НІ УСТАНОВО-ВИ КОМБ. ТИПУ	Возраст: Режим роботи: Спеціалізація:	1-6 років повний/неповний виховання/оздоров лення/розвиток 5-10, 15-20 дітей приватні/державні окремі будівлі						
ДДУ КОМПЕН- СУЮЧОГОТ ИПУ	Вік: Режим роботи: Спеціалізація: Ємність: Фінансування Тип споруди:	1-6 років повн./неповн. день оздоровлення 5-15 приватне/державне окреморозташовані	Терапевтичні сади		+	+		+
ЦЕНТРИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ	Вік: Режим роботи: Спеціалізація: Ємність: Фінансування Тип споруди:	3-6 років повн./неповн. день розвиток 5-15 приватне окреморозташовані	пприватні		кооператив ні сади			
ДИТЯЧІ КЛУБИ	т.з. міні-сад тимча- сового перебування	15-20 дітей та 2-3 няні приватні	-	-	-	DAY Care Centre	Групи денного перебування	Групи денного перебування
ПРОГУЛЯНК ОВІ ГРУПИ	Волонтерські організації	Дитячі сади при релігійних закладах	-	-	Ігрові сади		Прогулянкові групи, сад вихідного дня	-
ВИРОБНИЧІ ДИТСАДКИ	Дитячі кімнати при організаціях 10-15 дітей, 2-3 няні	-	+	-		-		-
ДОМА ДИТИНИ	Ігрова кімната, де на 2-3 год. можна залишити дитину Без проф. вихователів	-	-	-		+	+	+

Література:

1. Закон України “Про дошкільну освіту”, Київ, 11 липня 2001 року, N 2628-III.
2. Журнал "Обучение за рубежом": № 9 (10) сентябрь, 2009 – С. 32-36.
3. О кооперативных обществах как поставщиках социальных услуг – опыт Финляндии и Швеции. http://www.prpc.ru/library/ref_01/06.shtml
4. Детские сады во Франции.
<http://www.infrance.ru/education/systeme/maternelle/maternelle.html>

Аннотация

В статье рассмотрены вопросы формирования современной структуры детских дошкольных учреждений, сложившейся в Украине и за рубежом. Выполнена сравнительная характеристика этих объектов по основным типологическим характеристикам.

Annotation

The article considers the questions of the formation of the modern structure of childcare facilities, which occurred in Ukraine and abroad. Performed a comparative analysis of these objects on the main typological characteristics.